РЕЗЮМЕ

Л. ОВСЕПЯН

....

ТОЛКОВАНИЯ БИБЛЕЙСКОЙ КНИГИ "ПЕСНЬ ПЕСНЕЙ" И ИХ

В армянской средневековой литературе изучение толкований Библейской книги "Песнь Песней" связано с христианскими литературными традициями. В связи с этим применением особое значение имеет изучение аллегорических толкований "Песнь песней" в контексте мировой культуры.

В статье в основе традиций всемирных толковательных школ (Александрийской, Антиохской) представлены особенности толкований Библейской книги "Песнь песней" и их общие черты в переводных толкованиях Оригена Александрийского и Григора Нисского, а также в толкованиях Григора Нарекаци и Вардана Аревелци. Выявлены родственные связи армянский толковании "Песнь песней" с классическими христианскими толкованиями.

ULUUUUUUULUITEUTUUUUPPEANFULET E QUTELSP USETOUPATOAPPEANFULETAFU

Գարոնե խալաթերոն

մասկավարժական գիտությունների թեկտածու, գոցենա

Իր ապրած տարիների նման բուռն ու սնՀանդիստ, որոնումներով և կարուկ անցումներով, վերելքներով ու կեռմաններով լեցուն էր նաև Չարենցի ստեղծադործական ուղին։ Չարենցն արևի ճանտպարհի բանաստեղծ է։ Արևի ճանապարՀս այն տարածությունն է, որի ընթացքում ճաատարարհորդը վնարում է Ժառնանոսկի դիմադիծս ու կետադրությունյունը. մարդկային գորովժյուն խորՀուրդը, Հայրենիքի Ճակատագիրը։ Դա այն Հոդևոր տարածությունն է, որի ուղիներում Չարենցը Հաստատում է իր բանաստեղծական աշխարհը, իր խղումը, ապա և դաշինքը Ժամանակի Հետ, իր արվեստի ոճո ու փիլիսոփայությունը։1 թրոք, ոճերի և ձևերի ապշեցուցիչ բաղմաղանություն կա նրա ստեղծագործություններում։ Ինը-Նատիպ է Չարենցի ստեղծագործությունների լեզուն։ Սյո ինքնատիպությունը Հանդես է գալիս ինչպես լեզվի մյուս բաժիններում, այնպես էլ շարագրուսության մեջ։ Պետք է նշել, որ Չարենցի չափածոյի շարագրուսությունը բնորոշ չեն երկարաշունչ, բաղմաբարդ նախադասությունները։ Այդ պատճառով էլ Հեղիսակս իր ստեղծագործություններում մեծ վարպեսությամբ գործածել է անվանական անդես նախադասություններ։ Ջարենցն այն Հեղինակներից է, որոնք Հաճախ են դիմում անվանական անդեմ նախադասությանը, որն աշխուժություն և բազմազանություն է բերում խոսքին, Հնարավորություն է ստեղծում արադ անցումների` ընձեռելով Նոր Թեմատիկ Հատրավորություններ։ Բանաստեղծն անՀրաժեշտություն է Համարել դիմել անվանական նախադասության այն դեպքում, երբ ցանկանտում է իր խոսքը դարձնել լրիվ ու ամբողջական, բայց միևնույն Ժամանակ սեղմ ու խտացված, որպեսզի իր խոսքի աղրեցությունն ավելի մեծ լիսի։ Բերեսը մի օրիսակ.

Ամես ինչ - դորշ, առօրյա։ Ինչպես միշտ - դորշ, փոշոտ փողոց։ Սաուը ջուր։ խաղող։ Գինի։ Մարդիկ։ կաուքեր։ Մարդիկ։ Երևան։ Աստաֆյան փողոց։ Քնայժայժայս։ Աչքերին փոշի։ խաղաղ - խաղող - քաղաք Ո - 390, 392)։

Հեղինավը նշված միակաղմ նախադատենյունների միջոցով խոսքը Հեղինավը նշված միակաղմ նախադանի։ Մեր առջև կարծես կենդանանում դարձառմ է սեղմ, դիպուկ, կենդանի։ Մեր առջև կարծես կենդանանում է Հին Երևանի իրական պատկերը։

ինչպես Հայուսի է, անվանական անդեմ նախադասությունները դոր-

51

ծածվում են արտահայտերու համար առարկայի եղերությունը, գորությունը ավրալ տեղում, պայմաններում։ Արգոյիսի անովանոսկան նավատգատու թյունների գվմավոր անդանն արտահայտվում է գոյականի ուղղական Հոլովով։ Չարենյի ստեղծուգործություններում կարելի է հանդիպել բաղմոթվոլ այգպիսի անվանական նախագատությունների։ Օր.՝

Անձրև։ Մշուջ։ Թայ։ Այուսով-անսձրևոսո իրիկուն։ Կուրմիր բանսակ ( ]-399)։

Երևան։ Սոսոաֆրոն փողող։ Նոտած է իսանութնորոն Համնն։ Սշուն է (1-392):

Երիսոստարդ Չարենցի բանոստոեղծական աշխարհը մնում էին երկու սպբյուր։ Դրանցից մեկը կարոի առօրդան է իրական կյանցը։ Մյուս աղբյուրը սիմիդիստների խոստացած անկոական, Հավելյալ աշխարհն է «Երաղների անկուՅական աշխարհը»։ Չարենցի մեծ Հմտությունը և լերլիսկան ճաշակը օդնում են, որ մեր առջև այսպես ներկայանան իր երառըների աշխարհը, Յախիծը, Հույսերն ու պատորանջները.

Մեր աչբերը միջա դեպի վեր՝

Jelanfe pertop alles actomp (1-16):

Qualumunu partito in humanu pato:

Երկիսըներ, որոյես երացներ Հոգու։

Երկնոններ, որպես մանկական աչըեր։

Witney the tor: Ind then they que:

Տանջանքի վարդեր, Հույղի ծաղիկներ,

Granft manufly, Sayatof gupty (1-24):

M- united a topologi

Dunning dam on Longins of pin (1-20):

Պատանի Չարենցը Հայրենակից պատանիների Հետ միասին ենթարկվում է կամավորական չարժման ռունմատիկային և դնում է դարավոր ոտվաի դեմ կուվելու։ Բայց նրա պատանեկան վառ պատկերացումները տեղի են տալիս դաժան իրականությանը։ Մի քանի անվանական նախագասուծյունների միջոցով Հեղինակն ընծերցողին է ներկայացնում աշխարՀավեր պատերաղմը, ջարդերի զարՀուրելի պատկերները, Համատարած մաՀվան ու ավերածության տետարաննները.

Կառնավոր։ Հայկական բանավ։ Հրացան։ Թեույոնութ։ Ռոումբեր։ Մա՛ Հ։ Մա՛ Հ։ ԸնդՀանասը, Հանապ։

52

Չինակարի, աղջկա, Հարաի (J-419)։

Մեղ Հայոնդի է, որ Չարենցն իր կյանքը և քնարը անմնոսցորդ նվիրեց Հեղափոխությանը, որը բանաստեղծի աշխարհը անհանդրվան ու տարտառք ուղիներից տանում է դեպի պատոնության շրջադարձի ուղիները։ ՍՀա այս անդյմոն ճշրրիտ բանաձևումը.

٥

Ողջակեղ։ խնդունյուն։ Ու մի

Մահատճառի վատճառի վաստին-

bel angin unitampanh form (1-424):

Ի դեպ ուշադրության է արժանի այն Հանդամննջը, որ Չարեսյը Հա ճախ պարը և բարդ նախադատություններին զուդաձեռ գործածում է անվանական անդեմ նախադատություն, ինչպես նշված օրինակում։ Հեղավանական իրադարձությունների խաստյված, Հախուռն ու վաթորկոտ պատկերը Հառնում է ընթերցողի աչքի առաջ Հետևյալ նախադասություններով.

Տասնավն։ Թվական գրի։ Կարմիր բանակ, Կարայուն, Չորբեր։ Չորբեր։ Չորբեր։ Չորբեր։ Կարմիր բանակ։ Կարմիր բանակ։ Հարբել են գեղեղները տև։ Սնասգնան դաշաերի վրա Շաչում են բո թևերը բան (1-425)։

Մալանական անպես՝ նախապատավորունների կապնունյան մեջ որոշ դեր են կատարում այ, աշտ, աշտ և ցույնական բառերը, որոնը, դովելով դորականի վրա, Հաճախ ցույց են տալիս առարկայի գորովելունը, գանվելը տվյալ տեղում։ Չարենցը պաշպանել է անվանական նախոտդատունյունների և՝ կառուցվածքային, և՛ բովանդանային առանձնաշտակունյունները, ուստի չի անտեսել նման կառույյվածքի անվանական նախոսդատունյունները.

64 m2m Lutofus, Lutofus... 64 m2m Utaquatatjety, Lutomtatjety, (1-423):

53

A.R.A.R.@

digitised by

ha n la an an an the solution of the solution Urety Uphyta: Upp or ung foto fruthe (M-149): Illen Cumper Complite Inumper Նրա դեմքը ` արծանե առեսե. Jour phon hau de quinner

[[Խոիսնսական ՆախատբասուԹյունների մի զգայի մասն ունի զգացական-Հուղական երանդ։ Այդ կարգի նախադատություններում Հաճախ կաpny t unpounotte innte antet superindento prise Questinge he funneto carղական երանդ Հաղորդելու նպատակով դիմել է պատկերավորման և արաաՀայաչավիջույների օգտաներունը (մակդիր)։

O', questini, questini, questini...

Spon Duit:

Թախիծ դեղին (]]-7)։

O, Magand- With p, andfi h uppgup,

Ծականյան պատնեշ, չարից չարակոս,

It ap Juquipaph, an Jupulpup,

Macamitely as withyputputs (M- 1 1): Mandun Bun to ... and Ble Busnin ...

Planuluis auto filmente (1-413):

իտոսելու պահին առկա առարկայի շատության, բաղմակիության իմաստն արտաՀայտելու, ինչպես նաև խոսքն ավելի դիպուկ դարձնելու Նպատակով Հեղինակը կրկնում է գորսկանով արտաՀայուլած գերադաս անդամը։

Ympani'u: gappt p: gappt p (1-37): **Պատերա՛ դմ։ Պատերա՛ դմ։ Պատերա՛ դմ։ Պատերա՛ դմ** (1-38)։

ITus: ITus: ["Imp Calump, Culump (1-47):

Twomby on gurnaly: AL wolep-dum;

he hand the man hand in the second se

Ildina fur furf: Bohm'u; Bohm'u: Bohm'u (1-392):

Մականական նախարասության դերադաս անդամը կարող է արտա-Հայսովել նաև Թվականի և գողականի կտայակցությամբ։ Բնականաբար Չարենցը չէր կարող չանրադառնալ Հայ Ժաղովրդի Համար այնքան բախսուրաշիչ ու ճակատադրական սուլրենվերին։

IFunkulan: Sunitupifa թողուկան (I-421)։

Տաման թ. թ. ական կրմերի իրկելուն։

Itompupat: Unumpun; Suminuff; Ashulpun Aph (1-424): Gimma: Suminfing Billin; Suminfing Bills digstophin (J-428): Երևան։ Ըստն թվական։ Փետրվար։ Մարտ։

IFuntu (1-429): Induite: IFth diagonale: II աստֆլան վաղույում խմբեր (I-430)։ (), Հերասական աստնեներ տարի` Տամեկնա խավար դարերից Հետո... Մարուլ աջնություն, դործի, պալջարի, Հաղճանակների անծայր պատոնանրոն (ի.1,94)։

0

Տուրածված ես տաև ժիստական բնույթի սնոլանական նախադասություններ, որոնք ցույց են տալիս անունով արտաՀայտված առարկայի, երևույթի դորություն չունենալը։ Ժխտական միակաղմ նախադասությունների Ժիստական բնույթը ձևավորվում է Հիմոսկանում այ մի դերահունուվ, որը գովում է այն գորականի վրա, որի ցույց աված առարկայի, երևույթեր պոյությունը Ժիսսվում է։ Չարենցի ստեղծապործություններում ակատել եսը պետ դերանունով Ժիստական միակազմ նախադասություններ.

Auptor nylity; At Antin tunitate & tomphy. bu spy nut tal, up caught (1-190): hy mylitay: ∠taunnmf` AL Biling Bt Llaungած գարկեց մի ալիբ (∏-145)։ Aupto for two

Asting (II-148): Մալանական միակազմ նախադասությունների կիրառություններից մեկն էլ այն է, որ նրանով արտաՀայավում են բարեմաղթություններ, կոչեր, անեծքներ։ Ձարենցի թեմատիկ և ոճական բաղմալանությունը Հեղինակին ամենալայն Հնարավորություններն է տալիս իր ստեղծագործություններում բազմաթիվ նման անվանական նախադասություններ գործածել։

Ողջու յն թեպ, անՀայա, անծանաթ լնկեր, լյաղաղութու⁶ը <u>թ</u>եղ, Հեռայո՛ր եղբալը. Ուլջու յս ձեպ, վաղվա չծակած կրուսըեր (]-8)։ Lui 1 ptay, Quanti un, pui of futingle, Wappy Buy More Alpha Sina (1-221): ՕրՀատթերու^տը բեղ, կրա^ւտը։ Հրույջ էիր դու (I-230)։ ե՛, բարի՛ դեթեր, անձրև՛, ընկերներ,-Որ խոր բուն մասնը բնեցինը անուշ (1-297)։ Հեսում, մոախի բակերներին,. աշխարհներին, արևներին,. Zpuintation Long finter fin:

55

54

digitised by

. .

Rupop topulary, and op suppor dante for the form, -Rupp upunting Lung finter fits contampone,umpfi, dachi, mu unlich anyyahugad Angradylington ang linter lin ungal in, ungal in (1-354): Upondes hupdi'r, hwydlyr alyr lyfdin ... Angrafa- anflight and maly min, unph, 11.1 Luis unfactor pa, half a unisugant, 4mpli p Lmpph (1-365): Angen fu, promoundants our public of Հանթագու թծ, Հանթախու թ, Հաղթեու խ... (1-388)։ Angra te mfafan abat mangtanfin, Дан банын Шерийн Паци (II-23): Մավանական նախադասություններում արտաՀայավում են Չարենցի ղգացումները, վերաբերմունքը անվանվող առարկայի Հանդեպ: Գրկես Թևե՛րո, մանկական ու անթիծ,-Մի, կի՛ն,-յնարը, բու՛ր Շամիpm of an Munufu S(1-231): Rang fissen' strugts httpp on this, Winnfor your an Alexandre whom (1-201): Հրդեմի առողոծ, գոլեն ու կրով, 0, Jui ang ump (1-317); Մաայի կ, Հեռա աեսիլ, ինչպես դարերն Հեռա, Ո՛վ Թարմություն գողմուն, անուշ կարկաչ առվի (1-285)։ Mosapoli comfinen tanta-Al Amore Apple of Annulating (1-388): May: Same p: Laungh p: Hou g. quegt hund; 1 August st (11-127): ել ին չ ապապում, Տոնաստոն կ պարճս (M-48)։ **Չարենցի ստեղծապործություններում մեծ տեղ են պաել սլարդ Համա**ււյս, պարզ ընդարձակ և բարդ սնվանական նախադասությունները։ Համառոս Նախադասությունները արտաՀայտվում են միայն ույղական Հոլովով դոված դոլականով, դերանունով և Թվական-դոլական կատանցու/ծյամբ։ Balante: Lumin Holmonie: Lumbinie, Sucher: Մայնում են պանը, կանչում են նրանը, ակնարկում են ինձ (1-425)։ bulante: Unumspute damas: Apple: Unique: Upon; Lungully enitmuly (1-317): _Տորատո՛լ, Ժանւ-Ժոսկ Ռուսոո՛, Ֆրոբեր-դ.ե-Սվիչի՛ս,

IFunlula: Unhali: Julusuinily & Pulise (II-127): Շող։ Փոժ։ խաղաղություն (Ո-303)։ Իր խոսքը ավելի պատկերավոր դարձսելու սպատակով Չարեայը ըսւբարձակ անոլանուսկան նախադասություններում Հաճախ է գործածել գոյականուսկան անպասնի լրացումներ` որոշիչ, Հատկացուցիչ, բացաՀայտիչ։ Ոլուշխյով- կոպոս։ Իդ մի կոստու։ Ոսկեպոծ։ Ոսկեպար ([[-49)։ Խոտիոր։ Մեստիղը սպատում։ Հեռուն կրակներ ատղատոն(Մ-426)։ Տավատոոններ ընդարձակ, Undungendler auffentilier in undenfuter Stanithenin, Հորիդմոից Հորիդմո ձրունե դաշակը սպիստակ։ լու ըս երկնթի սոակ վա. ված դրուղեր անդարը ու Հանդիրա (1-374)։ Միսեւաթատք վերթեր կողմեսը։ Հունասրարգը-դորչ, վորադատ, որդ։ Style mildung Sum top (1-390): Zunnlungnughent- Suitesuingh Jungute, Laugh Sunghitele, Երաղի ասաղեր, Հուլսերի ցոյքեր (I-16)։ Ո՛ վ Թարմա Թրուն դորնան, անուշ կարկաչ առվի (J-285)։ Rugus Lugurhynd- britenie: 10,000 T.upph (1-401): Smithm D: 0.3 Թվակոն կյոնքի։ Smithm #; A. Juluin upp (1-424): իլաՀանացի դուսն մատ կամ խանասիի մաս Հայի-Սորասուներ ու անոն լոու լ աստրոստրեր վաղայի (1-188)։ Մանկություն... սոկեթև թուչուն... Դեղապան ակի գնույի (I-413)։ Միսօրդիա կարոքի թ, կարոքիր ձեր երթին Ողջույս-ավելի առնական, արի, Rան աղջույսը բո, երկիր այնութամ կարմիր Նաիրի (I-365)։ Բուն բայաՀայութ լրացում ունեցող անվանական նախադատությունտերը ավելի Հաճախ ես Հանդիպում։ Մենք նկատել ենք նաև մասնական բաղահայտիչ լրացում՝ ունեցող անվանուկան նախարատություն։ Ձրունաստաս լեռներ ու կապուրո լեեր։ Երկնդրեր, որոյես երաղներ Հողոռ։ Երկինըներ, որպես մանկական աչըեր (1-24)։ Չարենցը չի անտեսել նաև բարդ անվանական նախադասությունները։ Բարդ Համարտական կառուցվածըով. 57

0

Rungui 4, Aleyung Gunghun, Jupper's a Vincomp (11-337):

Ռադիտ։

A.R.A.R.@

Undple:

((

[[7117:

Թաց, քամասիոմոձրևաս իրիկան։ կարոքիր բոմասի։

Insule a gurube: Al weles dan: 64 yuwen wanta (1-242):

Չարենցի ստեղծագործություններում՝ անվանական նախադասությունները Հաճախ են Հանգիպում բարդ ստորադասական նախադասության կաղվում։

Ինչբան ար Հայր կա իմ որտում-բոլորը թեղ, Որբան կրակ ու վառ իմպում-բոլորը թեղ (I-207)։ է՛, բարի գիչեր, ոնւձրև՛, ընկելմսեր,-

Ու խոր բուն մաանը, բնեցինը անուշ... (1-297)։2

Չնայած մենք անդրադարձանք Չարենցի ստաղծադործություններում տեղ գտած լեղվական մի իրադրության միայն` անվանական նախմարատոթյուններին, սական ուղում ենք նշել, որ մեծ բանաստեղծի ստեղծագործական անՀատականությունը նրան Հատրավորություն է տվել օգտագործելու լեղվական նոր ձևեր, պատկերավորման զանազան միջոցներ, նպաստել մեր գրական լեղվի Հետագա զարդացմանն ու կատարելադործնանը։

ԳՐԱԿԱՆՈԻԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

¹ Օրինակները քաղված են Ե.Չարենցի երկերի ժողովածուի քառահատոր հրատարակությունից, Եր., 1986-1987։ ² Տե՛ս Ա.Աղաբաբյան, Եղիշե Չարենց, գիրք I, 1973, էջ 7։

PE3ЮME

Г. ХАЛАТЯН

НАЗЫВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ Е. ЧАРЕНЦА

В данной работе мы обратились к одной языковой особенности (назывные предложения), имеющей место в произведениях Е.Чаренца. Следует отметить. что творческая индивидуальность великого поэта дала ему возможность употребить новые языковые формы, разные выразительные и образные средства, способствующие дальшейшёму развитию и совершенствованию нашего литературного языка.

Վարուժոմը Սահակրոն

Միջսադարյան Հայ դրականության ինջնատիպ և բացառիկ դեմքերից է Գրիպոր Մապիսարոս Պաշլավունին, որի ստեղծապործությունները իրենց Նուրարարուքվյումբ խող կնիք են խողել Հայ գրականուքվյան ղարգույցվածը վրած Հաճավո ունենուղով Հիմնապերը նշանավուլթյուն։ Գրավան կոթժողույին կարևորութժյուն ունեն Մադիստրոսի «Թղժերը», որոնպում՝ նորբորյեն իրար ներՀրուսված են աշխարհիկ ու կրոնական բանատաեղծութունները, պատոնականությունն ու Ժալակորական բանապրությունը, աստիածաբանությունն ու անտիկ փիլիսոփարությունը, տրամախոսությունն ու գիտական վերլուծաբանությունը, պարը, խրթության, Հաճախ սուլերծանելի և քաղաքագիտական ոճերը, գյուցաղնական և Հերոսական սյապումները, քրիսսոնեական վարդապետության վեկնություններն ու սրբակեսցաղ վարքաբանությունների բարոյախոսությունները, արվեստъերի զուգորդումները և բաղմաբաղում ծիրեր այլևայլ որդոմների ու մարւլաըննության։ «Թղթերի» այս մեծածավալ ընդերիունությունը նկատի ունենալով նշանավոր Հայադետ վ. Լանդրուան Հետևյալ բնորոշմամբ է Ներկայացրել Մասլիսարոսին. «Մեր Հեղինակին առավել ճշգրիտ բնորոշում չի կարող լինել, քան կոչել Հանրադիտակ (encyclopediste)':

Իր դամբանական սառնությամբ, վերացական անարյունությամբ, ա-ՆընոբՀատ վերոտեղծվող Թեմատիկ զուտպ ՆույնաբանուԹյամբ՝ 6-րդ դարից սկսյալ մինչև Նարեկացին, մեր Հոգևոր բանաստեղծությունը Հիմնականում՝ Թվացյալ խաղ էր անում իր մաշվան Հետ, բայց որն էլ հրան կենւլունություն տալու միջոցն էր և գոյատևումը այդ թորած զարդացման մեջ։ Բաղրատունյաց ծաղավորուծյան և անկախ պետականուծյան ամ րասիսրումը սախպադրեց բանաստեղծությանը երկրելու, նար լիցքեր Հաղորդեց՝ Թույլ չտալով պոեսիային Ճգնակեցության պարփակումներում՝ տախկիսի պես խորգրդածել ինքն իրեն միևնույն Հարթության մեջ Հաս-Նելով մինչև ինքնացավեցումի արբեցման և անՀտարին տաուսպանքների։ Հենց այդ շրջանում էլ, որն Հայտնի է իրիև Հայիսկան ռեսեսանա, սկսվեց իրեղեն ու բնոսկոն ընկալումների Հոսքը բոնաստեղծությոն թուդու վորության մեջ, որի նախահիմբում Հոդեւոյն ու բնականը Հակադիր պատկերուցումներով անդամ իսկ Հանդես եկան կողք-կողքի` բանականորեն իլսեղենուղյներով բնականի ինքնաՀաստումը։ Հայ իրականության մեջ այդ դարությունը ուվեց բաղմաթիվ ականավոր դեմքեր, որոնց մեջ ա-

58

59